

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 25/2022 30.9.2022

Talousarvion valmistelun perusteet 2023

Talouden nykytila

Kansantalouden tilanne on ollut monien haasteiden edessä koko 2020-luvun alun. Ensimmäisessä maaliskuussa 2020 yhteiskunnan toiminta häiriintyi koronapandemian ja sen torjumiseksi säädettyjen erilaisten rajoitusten vuoksi. Tautitilanne vaikutti välillä jo rokotteiden myötä helpottavankin, mutta sitten uusien virusmuunnosten vuoksi rajoituksia jouduttiin jälleen kiristämään. Kansantalouden tilanteeseen vaikutti voimakkaasti vuosien 2020–2021 aikana aaltoileva koronatilanne ja -rajoitukset ja vielä tänä vuonnakin muun muassa Kiinan tiukat koronasulut ovat vaikuttaneet maailmantalouden tilaan.

Kun koronatilanne alkuvuonna 2022 vaikutti jo helpottavan, Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Maailma oli jälleen aivan uuden tilanteen edessä. Sota Euroopassa järkytti yleistä turvallisuudentunnetta ja toi epävarmuutta talouteen. Erilaiset Venäjälle asetetut talouspakotteet, Venäjän vastatoimet ja pakotteiden seurauksena tapahtunut voimakas Venäjän kaupan heikentyminen, energian hinnan nousu sekä muutokset liikenteessä ja matkailussa vaikuttavat niin yksityisten ihmisten kuin yritystenkin toimintaan merkittävästi.

Inflaatio

Inflaatio voimistui merkittävästi jo pandemian loppupuolella, mitä selittää ainakin pandemian vaikutukset tuotantoketjuihin, muuttunut kulutuskysyntä, talouden nopea toipuminen pandemiasta ja finanssipoliittinen elvytys. Sota ja sen vaikutukset ovat kiihdyttäneet inflaatiota entisestään. Hinnat ovat nousseet laajalti, mutta erityisesti

energian hinnan nousu ja energian riittävyys aiheuttavat huolta kaikkialla Euroopassa. Kuluttajahinnoissa on edelleen nousupaineita. Tulevasta talvesta ennustetaan vaikeaa. Myös korot ovat nousseet. Kaikki tämä vaikuttaa talouden nykytilaan voimakkaasti.

Inflaatio, kuluttajahintojen vuosimuutos, oli 7,6 % elokuussa, kun se edellisen vuoden elokuussa oli 2,1 %. Euroalueen inflaatio oli ennakkotietojen mukaan elokuussa 9,1 % (www.tilastokeskus.fi). Elokuussa kuluttajahintoja nosti vuoden takaiseen verrattuna eniten sähkön, bensiinin, dieselin ja omakotitalon peruskorjausten kallistuminen. Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua. Palkansaajien reaaliensiot laskivat huhti-kesäkuussa 4,6 % (Tilastokeskus, 26.8.2022)

Inflaation odotetaan olevan vuonna 2022 keskimäärin 6,5 prosenttia (VM 19.9.2022). Energian hinta pitää inflaatiota korkeana koko vuoden 2022 ajan ja se on suurin inflaatiota kiihdyttävä tekijä tänä vuonna. Suomen pankin (15.9.2022) vuoden 2022 inflaatioennuste on 7,0 %, OP:n (22.8.2022) ennuste on 6,8 % ja säästöpankkiryhmän (8.8.2022) ennuste 6,5 %.

Bruttokansantuote

Kansantalouden tuotanto (BKT) kasvoi 3,0 % vuonna 2021. Tilastokeskuksen mukaan bruttokansantuotteen volyymi saavutti vuoden 2021 toisella vuosineljänneksellä koronakriisiä edeltäneen tasonsa. Talous toipui ennakoitua nopeammin.

Bruttokansantuote kasvoi vielä alkuvuoden 2022 aikanakin, mutta kasvun ennustetaan heikkenevän nopeasti. Talousnäköymä on heikentynyt kesän aikana, erityisesti kärjistynyt energiakriisi on kasvattanut taantumariskiä. Sota, inflaatio ja nousevat korot ovat painaneet kuluttajien luottamuksen talouteen historiallisen alhaisiin lukemiin. (Suomen pankki, 18.8.2022)

Valtiovarainministeriö ennusti syyskuussa (19.9.2022) kuluvan vuoden talouskasvuksi 1,7 prosenttia ja Suomen pankki (15.9.2022) 2,2 prosenttia. OP:n elokuisen ennusteen mukaan kasvu olisi 2 prosenttia ja säästöpankkiryhmän ennusteen mukaan 1,6.

Työllisyys

Työllisyysaste on kuluneen vuoden aikana jatkanut kasvuaan. Työllisten määrä on lisääntynyt koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Työllisyysodotukset ovat kuitenkin laskussa kaikilla toimialoilla, mikä ennakoii työllisyystilanteen heikkenemistä. Suhdannenäköymä yhdessä heikentyneiden työllisyysodotusten kanssa ennakoii pitkään

jatkuneen suotuisan työllisyyskehityksen päättymistä. Työttömyyden lasku on jo taittunut. (Suomen pankki, 18.8.2022)

Työllisyysasteen trendiluku oli elokuussa 73,6 prosenttia, mikä on 1,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2021 elokuussa. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli elokuussa 30 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömiä oli 187 000, mikä oli 8 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Kausitasoitettu työllisyysaste saavutti jo 2021 vuoden heinäkuussa ennen koronakriisin puhkeamista helmikuussa 2020 vallinneen tason.

Tilastokeskuksen tietojen (13.9.2022) mukaan koko talouden työpäiväkorjattu palkkasumma oli vuoden 2022 heinäkuussa 6,0 % suurempi kuin heinäkuussa 2021. Työpäiväkorjattu palkkasumma kasvoi heinäkuussa kaikilla päätoimialoilla vuoden 2021 heinäkuuhun verrattuna. Palkkasumma kasvoi yksityisellä sektorilla heinäkuussa 7,0 prosenttia vuodentakaisesta ja julkisella sektorilla 3,7 %. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan palkansaajien ansiot ovat heinä-syyskuussa 2,5 % suuremmat kuin vuotta aikaisemmin.

Seurakuntatalouksien nykytilanne

Koronapandemian vaikutukset kirkon talouteen eivät ole olleet niin suuria kuin vielä vuoden 2022 talousarviota laadittaessa pelättiin. Vuoden 2021 kirkollisverojen tilitetty määrä nousi +1,3 % ja maksuunpantu vero ennakkotiedon mukaan +2,3 %. Tammi-elokuun 2022 verotulokertymä on 1,3 % suurempi kuin edellisenä vuonna samaan aikaan.

Vuonna 2021 kirkollisveroa tilitettiin 912,6 miljoonaa euroa (900,9 milj. vuonna 2020). Kirkollisveron määrä kasvoi 11,7 miljoonalla eurolla.

Kirkollisveron tuotto kasvoi 193 seurakuntataloudella (73 %) ja 70 seurakuntataloudella (27 %) se väheni. Seurakuntien välisiä eroja hiippakunnittain tarkasteltaessa, suhteellisesti eniten verotuloja kasvattaneita seurakuntatalouksia oli Kuopion, Helsingin ja Oulun hiippakunnissa. Seurakuntatalouksia, joissa verotulot vähenivät eniten, oli prosentuaalisesti eniten Mikkelin, Porvoon ja Espoon hiippakunnissa.

Verotilitykset ja palkkasumman kehitys

Elokuussa alkuvuoden 2022 verotulokertymä oli 1,4 % suurempi kuin edellisenä vuonna samaan aikaan.

Kirkollisverotilitykset ovat pysyneet hyvällä tasolla pandemiasta huolimatta. Tätä selittää se, että ansiotason nousu palkankorotusten seurauksena ja eläkeläisten aiempaa korkeammat eläkkeet. Korona-ajan vaikutuksia seurakuntatalouksiin vähensivät valtion tukitoimet ja se, ettei koronan negatiiviset talousvaikutukset, kuten työtuntien väheneminen, lomautukset, irtisanomiset, vaikuttaisi kohdistuneen niihin ikäryhmiin, joiden kirkkoon kuuluvuus on tyypillisesti korkeinta.

Inflaation kiihtyminen nostaa paineita suuremmille palkankorotuksille jo syksyllä 2022. Kunta-alan työsopimukseen liittyvä palkkaohjelma saattaa ennakoida nykyisiä korkeampia palkkoja tulevina vuosina muillakin sektoreilla. Kunta-alan palkkaohjelman vaikutuksia on vaikea arvioida.

Ennusteita vuodelle 2023

Valtiovarainministeriön syyskuun ennusteiden mukaan BKT kasvaisi 0,5 % vuonna 2023 ja 1,4 % vuonna 2024. Suomen Pankki ennustaa vastaavasti -0,3 % (v. 2023) ja 1,1 % (v. 2024). Uusia ennusteita julkaistaan syyskuussa (Kuntarahoitus, Palkansaajien tutkimuslaitos jne.)

Ansiotasoindeksin ennustetaan kasvavan 3,5 % vuonna 2023 (VM 19.9.2022).

Kuntien saamiin verotuloihin vuonna 2023 vaikuttaa olennaisesti 1.1.2023 voimaan tuleva sote-verouudistus, joka siirtää kuntien verotuloja valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi.

Kirkollisveroennusteet

Kirkollisveron määrään vaikuttavat talouden yleisen kehityksen lisäksi veroperustemuutokset, työllisyystilanne, kirkollisveroprosentin suuruus, seurakunnan jäsenten ansiotulojen ja eläketulojen kehitys ja niitä saavien määrä.

Kirkollisverotuloihin, kuten kuntien verotuloihinkin, vaikuttaa 1.1.2023 toteutettava sote-verouudistus. Koska verorakenteen muutokset eivät saa voimaan tullessaan aiheuttaa verotuksen kiristymistä, kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan

12,64 %-yks. lain nojalla. Kirkollisveroprosenttien alentaminen on sen sijaan jätetty seurakuntien vapaaehtoisesti tehtäväksi.

Valtiovarainministeriön vero-osasto on tehnyt kirkollisveron alentamispainelaskelman, joka on tallennettu [Sakastiin](#). Seurakuntatalouksien tulisi kirkollisveroprosentista vuodelle 2023 päättäessään huomioida VM:n alentamispainetaulukko sekä se, että verouudistus olisi lain tavoitteen mukaisesti neutraali myös kirkkoon kuuluvien näkökulmasta.

Kirkkohallitus on saanut seurakuntakohtaisen kirkollisveroennusteen (FCG) syyskuussa. Verotuloennuste on tallennettu [Sakastiin](#) ja kirkon tilastopalveluihin (www.kirkontilastopalvelut.fi) josta se on seurakuntien ladattavissa.

Jäsenmäärän kehitys

Kirkon tilastopalvelussa (www.kirkontilastot.fi) on julkaistu ennuste jäsenmäärän kehityksestä koko kirkon tasolla ja myös seurakunnittain. Ennuste perustuu Tilastokeskuksen väestöennusteeseen ja toisaalta seurakuntien aikaisempaan jäsenkehitykseen.

Ennusteen mukaan koko kirkon tasolla jäsenmäärä vähenee lähivuosina noin 1,2 prosenttia vuodessa vanhenevan ikärakenteen ja kirkosta eroamisten vuoksi. Vuoteen 2026 mennessä jäsenmäärä on vähentynyt 5,9 prosenttia (31.12.2021 jäsenmäärään verrattuna). Hiippakunnittain kehitys vaihtelee Helsingin hiippakunnan 2,8 prosentista Mikkelin hiippakunnan 9,3 prosenttiin.

Valtionrahoitus

Laki valtion rahoituksesta evankelisluterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin tuli voimaan vuoden 2016 alussa, ja samalla luovuttiin seurakuntien yhteisövero-osuudesta. Lain mukaan seurakunnille lailla annettuja yhteiskunnallisia tehtäviä korvataan valtion talousarviosta maksettavalla 114 miljoonan euron suuruisella rahoituksella. Summaan tehdään indeksitarkistus vuosittain. Korvattavia tehtäviä ovat hautaustoimi, väestökirjanpito tehtävät sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito.

Valtiovarainministeriön talousarvioesityksessä vuodeksi 2023 evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin on esitetty 121 353 000 euron määräraha. Esityksessä

on otettu huomioon 2,1 prosentin indeksikorotus. Rahoitus maksetaan Kirkon keskusrahastolle osissa kuukausittain ja rahoituksen edelleen tilittämisestä seurakuntatalouksille päättää kirkolliskokous marraskuussa. Kirkkohallituksen talousarvioehdotuksessa täysistunnolle esitetään, että summasta 111 828 800 euroa jaetaan seurakunnille euroa/kunnan jäsen -jakoperusteen mukaisesti. Vuoden 2023 määrärahat jaetaan viimeisen vahvistetun väkiluvun mukaan eli tilanteen 31.12.2021 perusteella. Suomen väkiluku 31.12.2021 oli 5 548 241 henkilöä. Valtion rahoituksen jako-osuus on siten 20,156 euroa/kunnan jäsen. Rahoituksesta 7 115 200 euroa käytettäisiin seurakuntien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitoon ja 2 409 000 euroa Kirjuri-jäsentietojärjestelmän ylläpito- ja kehitystyöhön.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitoon osoitetusta määrärahasta jaetaan seurakunnille vuosittain avustuksia kirkollisten rakennusten hoitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kirkollisen esineistön konservointiin. Lisäksi Kirkon keskusrahasto jakaa rakennusavustuksia.

Rakennusavustusten jakoperusteet uusittiin syksyllä 2021 ([yleiskirje 27/2021](#)). Avustusten uudet nimitykset ovat Avustus kirkollisen kulttuuriperinnön hoitoon (ent. valtion rahoituksesta jaettava avustus) ja Kirkon keskusrahaston korjausavustus (ent. kirkon keskusrahaston tuki).

Hakuohjeet löytyvät Sakastista: [Seurakuntatyö -> Kiinteistöt ja maankäyttö -> Avustukset](#). Avustusten hakuprosessia ollaan parhaillaan uudistamassa niin, että avustushakemukset vuodelle 2023 tehtäisiin Basis-järjestelmän kautta. Uudesta toimintatavasta ohjeistetaan syksyn aikana.

Rahoituslain neljännessä pykälässä säädetään, että Kirkon keskusrahaston tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät, laissa tarkoitettujen edellä mainittujen yhteiskunnallisten tehtävien kustannusten seuranta varten tarvittavat tiedot. Kirkon keskusrahasto käyttää tietojen toimittamiseen seurakuntien taloustilastoista johdettuja yhteenlaskettuja kustannustietoja. Seurakunnissa tulee tarkasti noudattaa kirkkohallituksen ohjetta kustannusten kohdentamisesta kirjanpidossa. Tilintarkastajia muistutetaan tarkastamaan, onko seurakunta kirjannut ja ilmoittanut kustannukset ohjeiden mukaisesti.

Maksut kirkon keskushallinnolle

Kirkon keskusrahastomaksu, 6,5 % (esitys)

Laskennallisen kirkollisveron perusteella määräytyvä Kirkon keskusrahaston perusmaksu on 6,5 %. Maksu on pysynyt samana vuodesta 2018 alkaen eikä maksuun esitetä muutosta myöskään vuodelle 2023.

Eläkerahastomaksu, 5 % (esitys)

Kirkollisveron perusteella määräytyvä eläkerahastomaksu on 5 %. Maksu on pysynyt samana vuodesta 2018 alkaen eikä maksuun esitetä muutosta myöskään vuodelle 2023.

Seurakunnan rahastomaksujen suuruuden arvioiminen

Seurakunta voi arvioida jo etukäteen sekä keskusrahasto- että eläkerahastomaksun suuruuden. Molemmat maksut perustuvat verovuoden 2021 kirkollisveroon.

Seurakuntakohtaiset verovuoden 2021 kirkollisveron ennakkotiedot ovat nähtävissä Verosaajien internet-palvelussa kohdassa Muut tilastot: Maksuunpannut verot, verovuoden 2021 tietoja (päivitetty 29.8.2022), [taulukko N181](#) (veronsaajat.vero.fi).

Lopullinen tieto julkaistaan verotuksen valmistuttua marraskuun alkupuolella.

Laskennallinen kirkollisvero saadaan jakamalla seurakunnan verovuoden 2021 kirkollisverotuotto seurakunnan vuoden 2021 kirkollisveroprosentilla.

Kirkolliskokous tekee päätöksen molempien maksujen suuruudesta marraskuussa.

Verotuskustannukset

Seurakuntataloudet maksavat lain Verohallinnosta (30 §) mukaisesti verotuskustannuksina 3,2 prosenttia Verohallinnon toimintamenoista. Yksittäisen seurakuntatalouden verotuskustannusten laskentaperusteet määräytyvät puolestaan lain 31 §:n mukaan. Verohallinnon antaman ennakkotiedon mukaan seurakuntien osuus olisi yhteensä noin 13,6 miljoonaa euroa (13,9 milj. vuonna 2022). Verotuskustannusosuus peritään seurakunnilta neljässä erässä maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun kautilityksien yhteydessä.

Palkkakulut

Kirkon 1.3.2022 voimaan tullut virka- ja työehtosopimus (KirVESTES) on voimassa 29.02.2024 saakka.

Palkkoihin on vuonna 2022 tehty 2,0 %:n yleiskorotus.

Vuoden 2023 palkantarkistusten määrästä, ajankohdasta ja toteutustavoista neuvotellaan 31.12.2022 mennessä.

Lomarahat maksetaan KirVESTES:n mukaisina.

Henkilösivukulut

Eläkemaksut

Marraskuun kirkolliskokous vahvistaa seurakuntien ensi vuoden palkkaperusteisen eläkemaksun, joka on ollut 28,7 % vuonna 2022. Lisäksi STM vahvistaa työntekijöiden eläkevakuutusmaksut myöhemmin tänä vuonna, mutta jos ne säilyvät ennallaan, niin alle 53-vuotiaiden ja 63 vuotta täyttäneiden maksu on 7,15 % sekä 53–62-vuotiaiden maksu 8,65 % palkoista. Keskimääräinen työntekijöiden eläkemaksu on näin ollen noin 7,7 %. Työnantajan osuudeksi jää siten noin 21 % palkoista.

Muut henkilösivukulut

Vuonna 2023 työnantajan sairausvakuutusmaksu olisi ennakkotiedon mukaan 1,54 prosenttia (1,34 % vuonna 2022) ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu olisi palkkasummarajaan 2 251 500 e saakka 0,52 prosenttia ja ylittävästä osasta 2,06 prosenttia (2,05 % vuonna 2022). Muut työnantajamaksut ovat keskimäärin noin 0,7 prosenttia. Lopulliset päätökset saadaan marraskuussa.

Rakennusten ylläpitokulut

Tilastokeskuksen mukaan (17.6.2022) kiinteistön ylläpidon kustannukset nousivat 8,8 % vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä vuoden 2021 vastaavasta ajanjaksosta ja kesäkuussa 9,4 % ja heinäkuussa 8,3 % vuodentakaisesta.

Kiinteistön ylläpidon kulueristä eniten ensimmäisellä neljänneksellä kasvoivat sähkön kustannukset, 30,1 %. Veden ja jäteveden kustannukset kasvoivat 3,3 %, korjaukset 8,3 %, lämmitys 11,5 %, jätehuolto 2,9 %, hallinto 2,0 %, käyttö ja huolto 2,1 % sekä ulkoalueiden hoito 1,7 %. Siivouksen kustannukset nousivat 0,4 % ja vahinkovakuutukset 9,3 %.

Toisen neljänneksen tiedot on julkaistu 15.9.2022 [tilastokeskuksen sivuilla](#).

Talousarvioavustusten tilittämistä lähetysjärjestöille

Kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun toiveena on, että seurakunnat ilmoittaisivat järjestöille kohdennetut avustukset heti sen jälkeen, kun niistä on tehty päätökset. Näin toimittaessa järjestöjen taloussuunnittelu olisi varmemmalla pohjalla. Tätä järjestöjen toivetta tukisi parhaiten käytäntö, jossa seurakunta päättäisi jo budjetointivaiheessa avustusmäärärahan jakamisesta järjestöjen kesken. Suositus seurakuntien talousarviomäärä-rahojen jakamisesta kirkon lähetysjärjestöille on julkaistu Evi-Plus -sivustolla: <https://evl.fi/plus/hallinto-ja-talous/tilastot-ja-asiakirjat/lahetystyon-ja-kansainvalisen-avustustoiminnan-tilastoja>.

Taloudelliset avustukset seurakunnille

Seurakuntataloudet voivat hakea verotulojen täydennysavustusta ja harkinnanvaraista avustusta. Verotulojen täydennysavustusten jakoperusteita muutettiin vuodesta 2018 alkaen. Verotulojen täydennysavustuksen määrä seurakuntataloutta kohti muodostuu laskelman perusteella. Laskentaperusteisiin ei ole tulossa uusia muutoksia. Tarkemmat tiedot ja ohjeet löytyvät Sakastista: [Hallinto ja talous – Keskusrahasto – Avustusjärjestelmä](#).

Muuta huomioon otettavaa

Kirkon jäsenmäärän ennustetaan laskevan vuodesta 2021 vuoteen 2026 saakka noin 5,9 % (Kirkon tilastopalvelu). Pidemmän aikavälin ennusteessa jäsenmäärän arvioidaan laskevan noin 10 prosenttia vuoteen 2030 ja noin 21 prosenttia vuoteen 2040 mennessä. Jäsenmäärä laskisi noin 790 000 jäsenellä vuosina 2021–2040, keskimäärin noin 42 000 jäsentä/vuosi.

Huomionarvoista on, että verotulojen arvioidaan euromääräisesti kasvavan vuoteen 2030 mennessä noin 9 prosenttia, vaikka samana ajanjaksona jäsenmäärän laskuksi arvioidaan noin 10 prosenttia. Euromääräiset verotulot eivät siis laske jäsenistön määrän laskiessa. Tulevina vuosina harveneva jäsenistö maksaa vuosi vuodelta enemmän kirkollisveroa per veronmaksaja. Veronmaksajat ovat kuitenkin suurelta osin eläkeiässä tai jo hyvin lähellä sitä. On luonnollista, että jäsenmäärä vähenee lähitulevaisuudessa merkittävästi juuri tämän ikäryhmän osalta.

Verotuloennusteita tulkittaessa tulee huomioida, että vaikka kirkollisverotuottojen euromääräinen lasku olisikin vielä verraten vähäistä, kirkollisverotuottojen ostovoima vähenee tuntuvasti inflaation myötä. Seurakunnat maksavat hintojen nousun myötä aiempaa enemmän energiasta, aineista ja tarvikkeista sekä palveluista. Myös palkat nousevat. Kirkollisverotuotot vähenevät suhteellisesti.

Seurakuntien eriytymiskehitys on ilmeistä. Vaikka joissakin seurakuntatalouksissa kirkollisverotuottoja vielä kertyy, monet pienet seurakunnat ovat jo nyt taloudellisesti tiukoilla ja toimintamahdollisuuksia on vähän tai ei enää juuri ollenkaan. Seurakuntien strategia tulevia vuosia varten tulee nyt laatia ottaen huomioon niukkenevat resurssit. Kun resurssit niukkenevat, pitää miettiä keinoja talouden tasapainottamiseksi. Säästöä voidaan aikaansaada luopumalla kiinteistöistä ja panostamalla tilojen monikäyttöisyyteen, luopumalla joistain työmuodoista, keskittämällä toimintaa, kokeilemalla uusia toimintatapoja tai kehittämällä yhteistyötä muiden seurakuntien ja toimijoiden kanssa. Vapaaehtoiset ovat merkittävä apu toiminnan järjestämisessä henkilöstöresurssien niuketessa. Mikäli edellä mainitut keinot eivät riitä, yhtenä vaihtoehtona on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää selvittää myös mahdollisuus seurakuntarakennemuutokseen. Seurakuntaliitos voi olla positiivinen muutos, uusi mahdollisuus, joka turvaa alueen seurakunnallisen toiminnan, luo mahdollisuudet monipuolisempaan toimintaan ja parantaa henkilöstön työhyvinvointia. Koska monilla seurakunnilla taloudellinen tilanne on vielä verraten hyvä, tulevaisuuden strategiaa ja ratkaisuja kannattaa valmistella huolellisesti.

Julkisyhteisöjen taloudenhoidon perustana on talouden tasapaino. Käytännössä talous on aina yli- tai alijäämäinen, mutta pitkällä aikavälillä sen tulee olla keskimäärin tasapainossa. Talouden suunnittelussa pitää ottaa huomioon seurakunnan talouden nykytilan yli- tai alijäämäisyys. Seurakuntatalouden voidaan katsoa olevan vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa, jos taseeseen on kertynyt alijäämää. Tilanne on erittäin vaikea, jos tilikauden tulos on ollut negatiivinen kahtena tai useampana vuotena. Talouden tasapainon mittarina suositellaan käytettäväksi vuosikatteen määrän suhdetta tulevien investointien ja lainanlyhennysten vuosikeskiarvoon.

Seurakunnassa, jossa uhkana on alijäämäinen talousarvio vuodelle 2023 tai jossa vuosikate ei riitä kattamaan vastaisia investointeja ja lainanlyhennyksiä, on talouden tasapainottamiseksi laadittava vähintään kolme vuotta kattava suunnitelma. Tuona aikana talous on saatettava tasapainoon.

Seurakunnan tulee aktiivisesti ja säännöllisesti itse seurata talouden kehitystään sekä hallinnon ja toiminnan tilaansa. Oman seurakunnan tilannetta tulee arvioida kriisiytyvän seurakunnan mittareiden ([yleiskirje 28/2021](#)) valossa niin talousarviossa kuin tilinpäätöksessäänkin. Jos seurakunta on taloudellisissa vaikeuksissa, talouden tasapainotustoimenpiteisiin on ryhdyttävä välittömästi. Avoin keskustelu on avainasemassa. Taloudellista tilannetta voidaan parantaa lisäämällä tuottoja ja/tai vähentämällä kuluja. Tuottojen lisääminen kirkollisveroa vuodelle 2023 korottamalla ei kuitenkaan ole perusteltua soteuudistuksen myötä tapahtuvan verouudistuksen vuoksi.

Kaikkien seurakuntien tulee laatia kiinteistöstrategia tukemaan vuosikatteen riittävyyden arviointia, seurakunnan päätöksentekoa ja talouden tasapainottamista.

Kiinteistöstrategia suositellaan laadittavan seurakuntien kiinteistöstrategiamallin mukaan. Kirkkohallituksen täysistunnon hyväksymä malli ja siihen liittyvät taulukot ja ohjeet löytyvät Sakastista: Seurakuntatyö -> Kiinteistöt ja maankäyttö ->

[Kiinteistöstrategia](#). Energiakustannusten noustessa kiinteistökulut ovat seurakunnalle vielä aiempaakin merkittävämpi kuluerä. Kiinteistökuluja voidaan vähentää muun muassa luopumalla kiinteistöistä sekä karsimalla käyttö- ja ylläpitokustannuksia. Kiinteistömenoissa voidaan saavuttaa säästöjä parantamalla energiatehokkuutta, muuttamalla kiinteistöjen lämmitysmuotoa ja lisäämällä kiinteistöautomaatiota. Kirkkohallitus myöntää seurakunnille [hiilineutraalisuusavustusta](#) myös vuonna 2023 rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja fossiilisia energialähteitä käyttävien lämmitysjärjestelmien muutokseen eli fossiilisista polttoaineista luopumiseen.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu on avainasemassa, koska huolellisella pidemmän aikavälin henkilöstösuunnittelulla turvataan riittävät ja tarkoituksenmukaiset resurssit seurakunnan toiminnan toteuttamiseksi tulevaisuudessakin. Henkilöstösuunnittelua tulee tehdä, jos mahdollista, yhdessä alueen muiden seurakuntatalouksien kanssa. Näin voidaan suunnitella mahdollisia yhteisiä virkoja sekä muita yhteistyömuotoja ja sitä kautta saavuttaa säästöjä ja turvata toiminta. Tulevina vuosina yhä suurempi osa kirkollisverotuloista kuluu henkilöstökuluihin. Mahdollisuus henkilöstön vähentämiseen ns. luonnollisen poistuman (eläköityminen, henkilön siirtyminen toisen työnantajan palvelukseen tms.) kautta kannattaa hyödyntää silloin kun se on mahdollista. Näin voidaan mahdollisesti välttyä lomautuksilta ja irtisanomisilta tulevaisuudessa.

Työtehtäviä voidaan myös järjestellä uudelleen ja tehtävänkuvia muokata.

Vapaaehtoisten aktivointi hyödyttää kaikkia. Oman seurakunnan talouden ja toiminnan tilaa kannattaa tarkastella säännöllisesti, realistisesti ja ennakoiden.

Seurakuntatalouden talousarvio vuodelle 2023 laaditaan päivitetyn talousarvio-ohjeen mukaisesti. Talousarvio-ohjetta tulee soveltaa kuitenkin viimeistään laadittaessa talousarviota vuodelle 2024 [\(yleiskirje 24/2022\)](#).

Kirkkohallitus

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

ISSN 1797-0326